

РОЗДІЛ 10: ПОКАЗНИКИ ЦІНИ ТА ОБСЯГУ

10.1 У системі економічних рахунків всі потоки і залишки виражені в грошових одиницях.

Грошова одиниця - це загальний показник, який дозволяє вимірювати надзвичайно різноманітні операції, що відображаються на рахунках, а також отримувати значущі балансуєчі статті.

Проблемою при використанні грошової одиниці в якості одиниці вимірювання є те, що ця одиниця не є сталою або міжнародним стандартом. Однією з основних проблем при економічному аналізі є вимірювання економічного зростання в натуральному вираженні різних періодів. У цьому випадку в змінах значень певних агрегованих показників необхідно відрізнити зміни, пов'язані виключно зі змінами цін, від решти показників, що називаються зміною «обсягів».

Економічний аналіз також передбачає порівняння за географічною ознакою, тобто порівняння економік різних країн. Він стосується міжнародних зіставлень в натуральному вираженні рівня виробництва і доходів, але також цікавий рівень цін. Саме тому необхідно розкласти різниці в значеннях економічних показників між парами або групами країн на компоненти, які відображають відмінності в обсязі та відмінності в ціні.

10.2 Коли йдеться про порівняння потоків і залишків, точне вимірювання і зміни цін, і зміни обсягів є однаково важливими. У короткостроковій перспективі спостереження зміни цін представляє не менший інтерес, ніж вимірювання обсягів попиту та пропозиції. У довгостроковій перспективі при дослідженні економічного зростання необхідно враховувати рух відносних цін щодо різних видів товарів і послуг.

Основним завданням є не просто отримати детальну оцінку змін цін та обсягів щодо основних агрегованих показників системи, але й зібрати низку взаємопов'язаних оцінок, що дозволятимуть здійснювати систематичний та докладний аналіз інфляції та економічного зростання і коливань.

10.3 Загальне правило порівняння за географічною ознакою полягає в тому, що для компонентів обсягу та ціни економічних агрегованих показників мають здійснюватися точні оцінки. Оскільки різниця між формулами Ласпейреса та Пааше в географічних порівняннях є часто значною, для цієї мети допускається тільки формула індексу Фішера.

10.4 Економічні рахунки мають певну перевагу, оскільки вони надають зручну основу для побудови індексів фізичного обсягу та цінних індексів, а також забезпечують узгодженість статистичних даних. Можна підсумувати наступні переваги облікового підходу:

- а) на концептуальному рівні, для використання основи обліку, що охоплює всю економічну систему, в системі необхідно послідовно визначати ціни та фізичні одиниці для різних продуктів і потоків. В основі цього типу концепції ціни та обсягу понять для даної групи продуктів визначаються однаково і для ресурсів, і для використання;

- b) на статистичному рівні, використання основи економічних рахунків накладає певні облікові обмеження, яких необхідно дотримуватися, як щодо поточних цін, так і щодо натуральних показників, і, як правило, будуть потрібні певні коригувань для забезпечення відповідності даних щодо ціни та обсягу;
- c) Крім того, створення інтегрованої системи індексів цін та індексів фізичного обсягу в контексті системи економічних рахунків забезпечує додаткові перевірки. Якщо припустити існування збалансованої системи таблиць ресурсів та використання в поточних цінах, то побудова таких збалансованих таблиць в натуральному вираженні означає можливість автоматичного отримання системи неявних індексів цін. Перевірка достовірності цих похідних індексів може призвести до перегляду і коригування даних у натуральному вираженні, а в деяких випадках, - значень у поточних цінах;
- d) нарешті, обліковий підхід дозволяє вимірювати зміни цін та обсягу певних балансуєчих статей на рахунках, причому останні, за визначенням, отримуються від інших елементів на рахунках.

10.5 Незважаючи на переваги інтегрованої системи, основаної на балансуванні операцій з товарами і послугами (як на загальному рівні, так і на рівні галузі), необхідно визнати, що індекси цін та індекси фізичного обсягу, отримані у такий спосіб, не відповідають усім потребам та не надають відповіді на всі можливі питання щодо змін цін або обсягу. Облікові обмеження та вибір формули індексу ціни та індексу фізичного обсягу іноді може бути перешкодою, незважаючи на їх велику важливість для побудови цілісної системи. Існує також потреба в інформації для менш тривалих періодів, як-от місяць чи квартал. У таких випадках можуть виявитися корисними інші форми індексів цін та індексів фізичного обсягу.

ОБСЯГ ІНДЕКСІВ ЦІН ТА ІНДЕКСІВ ФІЗИЧНОГО ОБСЯГУ В НАЦІОНАЛЬНИХ РАХУНКАХ

10.6 Серед потоків, що з'являються в економічних рахунках у поточних цінах, є деякі потоки (в основному вони стосуються товарів), для яких різниця між змінами ціни і обсягу схожа на різницю на мікроекономічному рівні. Для багатьох інших потоків системі відмінність набагато менш очевидна. У випадках, коли потоки на рахунках охоплюють групи елементарних операцій з товарами та послугами, значення кожного з яких еквівалентне добутку числа фізичних одиниць та їх ціні одиниці товару, для визначення змін ціни та обсягу з плином часу достатньо знати деталізацію потоку за компонентами. У випадках, коли потік включає в себе ряд операцій, пов'язаних з розподілом та фінансовим посередництвом, а також з такими балансуєчими статтями, як додана вартість, важко або навіть неможливо прямо розбити поточні величини на компонент ціни і компонент фізичного обсягу, при цьому необхідно приймати спеціальні рішення. Існує також необхідність вимірювання реальної купівельної здатності ряду агрегованих показників, як-от оплата праці працівників, наявний дохід домашніх господарств або національний дохід. Це можна зробити, наприклад, шляхом їх вираження в індексах цін на товари і послуги, за які їх можна придбати.

10.7 Мета і порядку вимірювання реальної купівельної спроможності оцінок доходів відрізняються від мети і порядку, що використовуються при вираженні товарів і послуг, а також балансуєчих статей. Для потоків товарів і послуг можна запровадити інтегровану систему індексів цін та індексів фізичного обсягу, які забезпечують узгоджену основу для вимірювання економічного зростання. Для оцінки потоків використання доходів в реальному вираженні використовуються індекси цін, які не пов'язані жорстко з потоком доходів. Вибір ціни для зростання доходів може відрізнитися в залежності від цілей аналізу: в інтегрованій системі індексів цін та індексів фізичного обсягу не існує визначеної унікальної ціни.

Інтегрована система індексів цін та індексів фізичного обсягу

10.8 Систематичний поділ змін в поточних значеннях на компоненти «зміни цін» та «зміни обсягу» можливий тільки для потоків, що являють операції, відображені на рахунках товарів і послуг та в допоміжній основі ресурсів і використання. Він може здійснюватися як для даних, що відносяться до окремих галузей і продуктів, так і для даних, що стосуються економіки в цілому. Потоки, які є балансуєчими статтями, як-от, додана вартість, не можуть бути безпосередньо враховані в компонентах ціни і обсягу. Це можна зробити тільки непрямим методом за допомогою відповідних потоків операцій.

Використання основи обліку накладає на розрахунок даних подвійне обмеження:

- a) сальдо рахунку товарів і послуг необхідно протягом будь-якої послідовності двох років отримувати в постійних і поточних цінах;
- b) кожен потік на рівні економіки в цілому має дорівнювати сумі відповідних потоків для різних галузей.

Третє обмеження, яке не є притаманним основі обліку, але при цьому дає можливість отримати навмисний вибір, полягає в тому, що кожну зміну значення операцій необхідно прив'язати або до зміни ціни, або до зміни обсягу, або до їх комбінації.

При виконанні цих трьох вимог, оцінка рахунків товарів і послуг та рахунків виробництва в натуральному вираженні дає можливість отримати інтегрований набір індексів цін та індексів фізичного обсягу.

10.9 Статті, які необхідно враховувати при побудові такого інтегрованого набору, приведені нижче

Операції щодо продуктів

Випуск продукції	P.1
Ринковий випуск продукції	P.11
Випуск продукції для власного кінцевого використання	P.12
Неринковий випуск продукції	P.13
Проміжне споживання	P.2
Витрати на кінцеве споживання	P.3
Індивідуальні витрати на кінцеве споживання	P.31
Колективні витрати на кінцеве споживання	P.32
Фактичне кінцеве споживання	P.4
Фактичне кінцеве індивідуальне споживання	P.41
Фактичне кінцеве колективне споживання	P.42
Валове нагромадження капіталу	P.5
Валове нагромадження основного капіталу	P.51
Зміни запасів	P.52
Придбання мінус вибуття цінностей	P.53
Експорт товарів і послуг	P.6
Експорт товарів	P.61
Експорт послуг	P.62
Імпорт товарів і послуг	P.7
Імпорт товарів	P.71
Імпорт послуг	P.72
Податки та субсидії на продукти	
Податки на продукти, виключаючи ПДВ	D.212 і D.214
Субсидії на продукти	D.31
ПДВ на продукти	D.211

Балансуючі статті

Додана вартість	B.1
Валовий внутрішній продукт	B.1*g

Інші індекси цін та індекси фізичного обсягу

10.10 На додаток до показників цін і обсягів, розглянутих вище, можна також розкласти на компоненти ціни і обсягу наступні агреговані показники. Цілі цих показників можуть змінюватися.

Запаси на початок і кінець кожного періоду відповідно для отримання агрегованих показників балансу, можливо, доведеться розраховувати за показниками обсягу. Для оцінки капіталомісткості та для отримання бази оцінки споживання основного капіталу в постійних цінах запаси вироблених основних активів необхідно розраховувати в натуральному вираженні. Для цілей вимірювання продуктивності оплата праці може бути розрахована в натуральному вираженні, а в деяких випадках і тоді, коли випуск був оцінений за допомогою даних щодо ресурсів в натуральному вираженні. Споживання основного капіталу, інші податки на виробництво та інші субсидії на виробництво також

необхідно оцінювати в натуральному вираженні при розрахунку витрат в натуральному вираженні.

- 10.11 Оплата праці найманих працівників є елементом доходу. Для цілей оцінки купівельної спроможності вона може бути оцінена в реальному вираженні за допомогою індексу, що відображає ціни на продукти, придбані співробітниками. Інші елементи доходу, як-от наявний дохід домашніх господарств і національний дохід, також можуть бути виміряні в реальному вираженні приблизно таким же способом.

ЗАГАЛЬНІ ПРИНЦИПИ ВИМІРЮВАННЯ ІНДЕКСІВ ЦІН ТА ІНДЕКСІВ ФІЗИЧНОГО ОБСЯГУ

Визначення цін і обсягів ринкових продуктів

- 10.12 Індеси обсягу та індеси цін можна отримати тільки щодо змінних, які мають елементи ціни й кількості. Поняття ціни і кількості тісно пов'язані з ціною і кількістю однорідних продуктів, тобто продуктів, за якими можна визначити одиниці, які вважаються еквівалентними, і які можна таким чином обміняти на таку ж суму в грошовому вираженні. Таким чином, можна визначити ціну однорідного продукту як грошову суму, за яку можна обміняти кожну одиницю продукції.

Для кожного потоку однорідного продукту, наприклад, випуску продукції, таким чином, можна визначити ціну (p), кількість (q), що відповідають кількості одиниць та вартість (v), що визначається за формулою:

$$v = p \times q$$

Якість, ціна та однорідні продукти

- 10.13 Іншим способом визначення однорідного продукту є описання його одиницях однакової якості.

Однорідні продукти відіграють важливу роль в національних рахунках. Дійсно, випуск оцінюється в основних цінах, визначених ринком на момент здійснення операції, тобто безпосередньо перед продажем. Тому вироблені одиниці треба оцінювати не за цінами, за якими вони будуть фактично продані, а за цінами, за якими продаються еквівалентні одиниці на момент виробництва відповідних одиниць. Це можливо в окремих ситуаціях тільки для однорідних продуктів.

- 10.14 Але на практиці, дві одиниці продукту з однаковими фізичними характеристиками можуть бути продані за різними цінами з двох типів причин:

- a) Дві одиниці з однаковими фізичними характеристиками не можна розглядати як еквівалентні, якщо вони продаються в різних місцях, в різний час або в різних умовах. У цьому випадку одиниці необхідно розглядати такими, що відповідають різним однорідним продуктам.
- b) Дві одиниці з однаковими фізичними характеристиками можуть бути продані за різними цінами або через відсутність інформації, або у зв'язку з обмеженнями у вільному придбанні, або внаслідок існування паралельних ринків. У цьому випадку вважається, що одиниці належать до одного однорідного продукту.

Таким чином однорідний продукт можна також визначити як продукт всі одиниці якого будуть продаватися за однаковою ціною в умовах досконалої конкуренції. У разі відсутності досконалої конкуренції, ціна однорідного продукту визначається як середня ціна його одиниць. Таким чином, в національних рахунках для кожного однорідного продукту є тільки одна ціна і тому можливо застосувати загальні правила оцінки продуктів.

- 10.15 Відсутність інформації означає, що покупці не завжди можуть бути належним чином поінформовані про існуючу різницю в ціні і тому можуть випадково придбати за вищими цінами. Подібна або зворотна ситуація може статися тоді, коли окремі покупці і продавці ведуть переговори або торгуються з приводу ціни. З іншого боку, різниця між середньою ціною товарів, придбаних на ринку чи базарі, де відбуваються такі торги та ціною в інших точках роздрібної торгівлі, наприклад, в універмазі, як правило, повинна розглядатися як відмінність в якості у зв'язку з різними умовами продажів.
- 10.16 Цінова дискримінація припускає, що продавці можуть мати змогу встановлювати різні ціни для різних категорій покупців на ідентичні товари та послуги, що продаються в однакових умовах. У цих випадках свободи вибору з боку покупця спеціальної категорії немає або вона обмежена. Принцип полягає в тому, що зміни в ціні слід розглядати як цінову дискримінацію, коли різні ціни стягуються для ідентичних одиниць товарів, що продаються в однакових умовах, на чітко віддільному ринку, тобто коли за однорідний продукт стягуються різні ціни. Коливання цін у зв'язку з такою дискримінацією не є відмінностями в обсязі.
- Можливість перепродажу товарів на даному ринку означає, що цінову дискримінацію для цих видів продукції в більшості випадків можна вважати незначною. Різниці в цінах, які можуть існувати щодо товарів, як правило, можна пов'язати з відсутністю інформації про або існування паралельних ринків.
- У галузях сфери послуг, наприклад, у транспорті, виробники можуть стягувати більш низькі ціни щодо груп осіб з більш низькими доходами, таких як пенсіонери або студенти. Якщо їм надається право безоплатного проїзду, то це можна розглядати як цінову дискримінацію. Однак, якщо з них стягуються більш низькі тарифи за умови, що вони подорожуватимуть тільки в певний час (зазвичай в періоди низького навантаження), їм пропонують більш низьку якість, так як перевезення з умовами і перевезення без умов можна розглядати як різні категорії продуктів.
- 10.17 Паралельні ринки можуть існувати з декількох причин. Покупці не мають змоги купити стільки, скільки б вони хотіли за нижчою ціною, у зв'язку з недостатньою пропозицією за цією ціною, при цьому може існувати вторинний паралельний ринок, на якому стягуються більш високі ціни. Паралельний ринок також може існувати у зв'язку з тим, що продавці в цілях уникнення деяких податків можуть стягувати більш низькі ціни.
- 10.18 Отже, якщо якість визначається всіма характеристиками, притаманними для всіх одиниць однорідного продукту, відмінності в якості відображаються наступними факторами:
- a) фізичні характеристики;
 - b) поставки в різних місцях;

- c) поставки в різний час дня і в різні періоди року;
- d) розбіжності в умовах продажу, обставинах та середовищі, згідно з якими поставляються товари або послуги.

Постійні ціни і обсяг

10.19 Введення поняття обсягу в національних рахунках спирається на бажання виключити вплив зміни цін на структуру значень, що виражені в грошових одиницях, і таким чином воно відображається як більш широке використання поняття кількості груп продуктів. Насправді, для певного однорідного продукту рівняння $v = p \times q$ дозволяє змінювати значення з плином часу для його розподілу на зміну цін і зміну кількості. Однак, на практиці існує дуже багато однорідних продуктів, які потрібно розглядати індивідуально, при цьому укладачі мають працювати з більш агрегованим рівнем. Однак, на цьому агрегованому рівні рівняння $v = p \times q$ вже не має користі, оскільки, хоча і є можливість об'єднувати значення, об'єднувати кількість з метою отримання цін не має сенсу.

10.20 Однак, існує простий спосіб деталізації змін вартості певної групи однорідних продуктів між двома періодами, один з яких є базисним періодом, а інший - поточним періодом. Вплив зміни ціни може бути компенсований обчисленням можливої вартості продуктів, якби не було ніяких змін у цінах, тобто застосуванням базисних цін до кількостей поточного періоду. Така вартість в постійних цінах визначає поняття обсягу. Таким чином, вартість набору продуктів у поточному періоді, може бути записана наступним чином:

$$v^1 = \sum_i p_i^1 \times q_i^1$$

Де показник 1 відноситься до поточному періоду, а показник i – це певний однорідний продукт. Таким чином, обсяг набору продуктів для поточного періоду визначається по відношенню до базисного періоду за формулою:

$$Volume = \sum_i p_i^0 \times q_i^1$$

Де показник 0 означає базисний період. Порівнюючи обсяги набору продуктів за поточний період і їх загальну вартість за базисний період можна виміряти зміни, на які не впливають будь-які коливання цін. Індекс фізичного обсягу може бути обчислений за формулою:

$$IVol^1 = \frac{\sum_i p_i^0 \times q_i^1}{\sum_i p_i^0 \times q_i^0}$$

Індекс фізичного обсягу, визначений у такий спосіб, називається індексом Ласпейреса щодо кількостей, в якому основний показник зважується відповідно до пропорції основного продукту в зальній вартості базисного періоду.

Після того, як поняття обсягу визначене, тепер за аналогією за допомогою рівняння $v = p \times q$ можна визначити не ціну, а індекс цін. Індекс цін визначається як співвідношенням між вартістю за поточний період і обсягом за формулою:

$$IP^1 = \frac{\sum_i p_i^1 \times q_i^1}{\sum_i p_i^0 \times q_i^1}$$

Цей індекс називається індексом цін Пааше, в якому кожен базовий індекс цін зважується відповідно до частки основного продукту в загальній вартості за поточний період.

Визначені таким чином індекси обсягу та індекси цін можна перевірити рівнянням:

Індекс вартості = індекс цін \times індекс фізичного обсягу

Це рівняння є більш загальною версією рівняння $v = p \times q$, при цьому воно допускає будь-які зміни вартості набору продуктів, які підлягають поділу на зміни обсягу та зміни ціни.

При розрахунку обсягу, кількості зважуються із застосуванням цін за базисний період, при цьому результат залежить від структури цін. Зміни в структурі ціни, ймовірно, будуть менш важливими для коротких періодів, ніж для більш тривалих періодів. Таким чином, обчислення обсягу здійснюється тільки за два роки поспіль, тобто обсяг розраховується в цінах попереднього року.

Для порівнянь протягом більш тривалих періодів часу, індекси фізичного обсягу Ласпейреса та індекси цін Пааше спочатку розраховуються по відношенню до попереднього року, а потім визначаються ланцюгові індекси.

- 10.21 Основними перевагами використання індексів цін Пааше та індексів фізичного обсягу Ласпейреса є простота тлумачення і розрахунку, а також адитивність, що використовується для залишків ресурсів та використань.
- 10.22 Недоліком ланцюгових індексів є те, що вони дають обсяги, які не можна підсумувати, а отже їх не можна використовувати в процедурах взаємної компенсації продуктів на основі таблиць ресурсів і використання.
- 10.23 Неадитивні дані щодо обсягу, розраховані з використанням ланцюгових індексів, публікуються без будь-яких коригувань. Цей метод є прозорим і дозволяє вказати користувачам масштаб проблеми. Він не виключає можливостей існування обставин, в яких укладачі можуть дійти висновку виключити розбіжності в цілях підвищення загальної узгодженості даних. Коли значення базового року екстраполюються за допомогою ланцюгових індексів обсягу, користувачам необхідно пояснити, чому в таблицях відсутня адитивність.
- 10.24 На практиці, у зв'язку з тим, що для всіх однорідних продуктів економіки виміряти ціни та кількості неможливо, індекси обсягу або індекси цін розраховуються з використанням репрезентативних вибірок однорідних продуктів, при цьому основна ідея полягає в тому, що обсяги і ціни продуктів не включаються до змін вибірки, так само, як вони не включаються до вибіркового середнього. Таким чином, необхідно використовувати таку товарну класифікацію, яка була б настільки деталізованою, наскільки це можливо, так, щоб кожен визначений продукт мав максимальну однорідність, незалежно від рівня

деталізації, що використовуються при наданні результатів.

10.25 З точки зору рівняння, що пов'язує вартість, індекси цін і індекси обсягу необхідно розрахувати тільки два індекси. Зазвичай індекс вартості отримується прямим чином шляхом простого порівняння значень загальної вартості для поточного і базисного періоду. Потім необхідно обрати, що розраховувати далі: індекс цін чи індекс обсягу. У більшості випадків припущення про паралельні зміни, яке лежить в основі цього методу, більше підтверджується цінами, ніж обсягами, тому що часто на ціни різних продуктів часто істотно впливають певні загальні фактори, як-от вартість сировини і заробітні плати. У цьому випадку індекс цін розраховується з використанням вибірки з однаковим рівнем якості протягом часу, при цьому якість визначається не тільки фізичними характеристиками продукту, але і умовами продажу, як описано вище. Таким чином, всі зміни загальної вартості, викликані структурними змінами серед різних продуктів, відобразяться як коливання обсягу, а не ціни. Однак, у деяких випадках простіше буде розрахувати індекс обсягу і використати його для визначення індексу цін. Іноді такий підхід може бути кращим для розрахунку індексу вартості на основі індексу цін і індексу обсягу.

Нові продукти

10.26 Метод розрахунку індексів цін та індексів обсягу, що викладений вище, передбачає, що продукти існують в обох послідовних роках. Однак, з року в рік з'являються і зникають багато продуктів і при розрахунку індексів цін та індексів обсягу цей факт необхідно враховувати. Якщо обсяг визначається за допомогою ціни попереднього року, для товарів, що існували в минулому році, але не існують в поточному році, не виникатиме особливих труднощів, оскільки вони пов'язані з нульовою кількістю в поточному році. Виникають певні складнощі щодо нових продуктів, оскільки неможливо за попередній рік виміряти ціну продукту, який не існує.

В цьому випадку існує два типи методів оцінки ціни за попередній рік: перший припускає, що ціна на новий продукт змінюється так як ціна на аналогічні продукти, а другий безпосередньо намагається розрахувати ціну нового продукту за попередній рік, якщо б він існував. Перший метод полягає у застосуванні індексу цін, розрахованого на основі вибірки однорідних продуктів, що існували в обох послідовних роках. На практиці цей метод використовується щодо більшості нових продуктів, оскільки нових продуктів, як правило, занадто багато для окремого розрахунку, особливо у випадку суворого дотримання поняття однорідних продуктів. За другим підходом, метод, що найбільш часто використовується, – це гедонічний метод, який полягає у визначенні ціни продукту на основі його основних характеристик, а також метод витрат, який для розрахунку ціни продукту застосовує його вартість.

Нові продукти - це дуже важливе питання для певних областей. Багато засобів виробництва виробляються тільки у вигляді одного продукту, який відображається як новий продукт. Це також стосується багатьох послуг, які ніколи не надаються в одній формі, наприклад, науково-дослідні послуги.

10.27 Для операцій послуг часто важко визначати характеристики, які визначають натуральні одиниці, при цьому, можуть виникнути розбіжності в думках щодо критеріїв, що використовуються. Це може стосуватися важливих галузей, як-от послуги з фінансового посередництва, оптова та роздрібна торгівля, послуги підприємству, послуги освіти, дослідження і розробка та послуги охорони здоров'я і відпочинку. Натуральні величини для цих видів діяльності представлені в Керівництві по показниках ціни і обсягу в національних рахунках.

Принципи неринкових послуг

- 10.28 При створенні комплексної системи індексів цін та індексів обсягу, яка б охоплювала всі ресурси та використання товарів і послуг виникають особливі труднощі, коли мова заходить про вимірювання випуску неринкових послуг. Ці послуги відрізняються від ринкових послуг тим, що вони продаються не за ринковою ціною, а їх вартість в поточних цінах розраховується як сума понесених витрат. Це витрати на проміжне споживання, оплату праці працівників, інші податки за винятком субсидій на виробництво і споживання основного капіталу.
- 10.29 За відсутності ринкової ціни одиниці товару, вартість одиниці неринкової послуги можна розглядати як еквівалент ціни. Насправді, ціна ринкового продукту відповідає витратам, які покупець повинен понести для того, щоб оволодіти ним, в той час як вартість одиниці неринкової послуги відповідає витратам, які суспільство повинно понести для того, щоб скористатися нею. Таким чином, у випадках, коли можливо визначити кількісну одиницю неринкових послуг, також можна застосовувати загальні принципи розрахунку індексів обсягу та індексів цін, які були викладені вище.
- Зазвичай щодо неринкових послуг, які споживаються на індивідуальній основі, як-от освіта та охорона здоров'я, можна визначити кількісні одиниці. А це означає, що для таких послуг необхідно завжди застосовувати загальні принципи.
- Метод, що полягає в обчисленні обсягу шляхом застосування вартості одиниці за попередній рік до кількостей поточного року називається методом випуску.
- 10.30 Кількість одиниць для колективних неринкових послуг, таких як, наприклад послуги зв'язку з загальним урядом, правосуддя чи оборона, визначити важко. Тому в цьому випадку необхідно застосовувати інші методи за аналогією із загальним методом. Цей метод визначає обсяг на основі постійних цін, тобто він визначає обсяг витрат, які покупці понесли б, якщо б ціни не змінилися. Останнє визначення може використовуватися у випадках, коли можна визначити одиницю кількості за умови його застосування не до одиниці продукту, а до витрат в цілому. Оскільки вартість неринкових послуг визначається понесеними витратами, то можна розрахувати обсяг за величиною витрат в цінах базового періоду, тобто, використовуючи значення проміжного споживання, оплати праці працівників, інших податків за винятком субсидій на виробництво та споживання основного капіталу в цінах базового періоду. Цей метод відомий як метод витрат. Розрахунок оплати праці працівників, споживання основного капіталу, податків та субсидій на виробництво в постійних цінах розглядатиметься в наступних пунктах.
- Навіть у найсприятливішому випадку, коли неринкові послуги споживаються на індивідуальній основі, як-от освіта та охорона здоров'я, не завжди легко виділити однорідні продукти. Більше того, характеристики цих послуг рідко визначаються достатньо точно, щоб з впевненістю визначити, чи можна вважати дві різні одиниці послуг еквівалентом чи ні, тобто їх необхідно розглядати як відповідну послуг щодо одного однорідного продукту чи щодо двох окремих продуктів. Нижче наведено два критерії еквівалентності, що можна застосувати до національних рахунків:

- а) Критерій вартості одиниці: дві одиниці неринкових послуг вважаються еквівалентними, якщо вони мають однакову вартість одиниці. Цей критерій ґрунтується на ідеї, що, в сукупності, особи, які отримують вигоду від державних послуг також є особами, які приймають рішення щодо них і оплачують їх. Наприклад, громадяни приймають рішення щодо державних послуг через своїх представників і оплачують їх податками. У цих умовах від громадян не можна очікувати сплати різних цін за одиниці виконаної роботи, які вони вважають еквівалентними. Таким чином, згідно з цим критерієм, дві одиниці виконаної роботи різної вартості повинні вважатися відповідниками різних продуктів, при цьому неринковий однорідний продукт характеризується єдністю своєї вартості одиниці.
- б) Критерій результату: дві одиниці неринкових послуг вважаються еквівалентними, якщо вони дають однаковий результат. Цей критерій ґрунтується на ідеї, що дві одиниці виконаної роботи, які громадяни вважають еквівалентними, можуть вироблятися при різних витратах, тому що громадяни не повністю перевіряють процес виробництва цих послуг. В цьому випадку критерій вартості одиниці вже не є актуальним і має бути замінений на критерій, що відповідає корисності неринкових послуг для суспільства.

Оскільки критерій результату часто є більш актуальним, були проведені численні роботи з метою розробки методів, що ґрунтуються на цьому критерії, а також тривають дослідження щодо їх поліпшення. На практиці, ці методи часто призводять до введення в розрахунок обсягу поправочних коефіцієнтів стосовно кількостей. Їм надається назва явних методів коригування щодо якості.

Основна складність реалізації цих методів пов'язана з визначенням і вимірюванням результату. Дійсно, припускається, що результат вимірювання повинен мати визначені цілі, які не легко визначити в сфері неринкових послуг. Наприклад, які цілі у державних послуг охорони здоров'я: поліпшення стану здоров'я населення або продовження життя? Звичайно, обидві цілі, але як тоді зважати різні цілі, якщо вони не є еквівалентними. Наприклад, яке лікування краще: те, що надасть можливість прожити ще один рік у доброму здоров'ї або те, що дозволить прожити два додаткових роки в поганому здоров'ї? Крім того, результати оцінки часто суперечливі, так, у багатьох країнах періодично з'являються протиріччя щодо покращення або погіршення рівнів середньої школи.

У Європейському Союзі, з урахуванням концептуальних труднощів і відсутності консенсусу щодо методів випуску з поправкою на якість (які ґрунтуються на результаті), ці методи виключаються з центральної основи з метою збереження порівнянності результатів. Ці методи використовують на необов'язковій основі в додаткових таблицях, але при цьому дослідження триває. Таким чином, в області неринкових послуг охорони здоров'я та освіти, оцінки виробництва та споживання в натуральному вираженні необхідно розраховувати на основі прямих показників випуску продукції (без поправки на якість), шляхом зважування кількостей, отриманих за допомогою вартості одиниць цих послуг в попередньому році, без застосування до них будь-яких коригувань якості. Ці методи повинні бути застосовані з достатнім ступенем деталізації, при цьому мінімальний рівень деталізації визначається згідно Довідника Євростату щодо показників цін і обсягу в національних рахунках.

Хоча використання методів на основі витрат, як правило, слід уникати, в галузі охорони здоров'я можна застосовувати метод витрат, щодо якого різноманітність послуг дозволяє визначати однорідні продукти. Крім того, пояснювальна інформація повинна супроводжувати оцінки національних рахунків, які привертають увагу користувачів до методів вимірювання.

Принципи визначення доданої вартості та ВВП

10.31 Додана вартість є балансуючою статтею на рахунку виробництва і є єдиною балансуючою статтею, що утворює частину інтегрованої системи індексів цін та індексів фізичного обсягу. Однак необхідно підкреслити дуже особливі ознаки цієї статті, а також пов'язаних індексів цін та індексів обсягу.

На відміну від різних потоків товарів і послуг, додана вартість не представляє тільки одну категорії операцій. Тому її не можна розбити на компоненти цін та обсягу.

10.32 Визначення:

Додана вартість в натуральному виразі визначається як різниця між випуском в натуральному вираженні і проміжним споживанням в натуральному вираженні.

$$VA = \sum P_0 Q(1) - \sum p(0) q(1)$$

де P і Q - це ціни і кількості випуску продукції, а p і q - це ціни і кількості проміжного споживання. Теоретично для правильного методу розрахунку доданої вартості в натуральному вираженні використовується подвійна індексація, тобто здійснюється окреме індексування двох потоків рахунків виробництва (випуск і проміжне споживання) і розрахунок сальдо цих двох переоцінених потоків.

10.33 У деяких випадках, коли статистичні дані є неповними або недостатньо надійними, може виникнути необхідність у використанні одного індикатора. Якщо наявні хороші дані щодо доданої вартості в поточних цінах, одним із альтернативних варіантів здійснення подвійної індексації - є індексація поточної доданої вартості безпосередньо за допомогою індексу цін щодо випуску продукції. Це означає, що необхідно робити припущення, що ціни щодо проміжного споживання змінюються з такою ж швидкістю, що і ціни щодо випуску продукції. Наступною можливою процедурою є екстраполяція доданої вартості за допомогою індексу обсягу щодо випуску продукції. Такий індекс обсягу можна розрахувати або безпосередньо на основі даних щодо кількості чи шляхом індексації поточної суми випуску продукції за допомогою індексу цін. Фактично цей спосіб передбачає, що зміна обсягу є однаковою для випуску продукції і для проміжного споживання.

Для певних ринкових і неринкових галузей послуг, як-от фінанси, бізнес-послуги або оборона, отримати задовільні оцінки змін ціни або обсягу щодо випуску продукції може бути неможливо. У цих випадках рух доданої вартості в натуральному вираженні можна оцінити за допомогою змін оплаті праці працівників у постійних розмірах заробітної плати та споживання основного капіталу в постійних цінах. Укладачі даних можуть бути змушені застосовувати ці прийоми, навіть коли немає ніяких підстав припускати, що продуктивність праці залишається незмінною в короткостроковій або довгостроковій перспективі.

10.34 Отже, за своєю природою індекси цін і індекси обсягу щодо доданої вартості відрізняються від відповідних індексів щодо потоків товарів і послуг. Те ж саме стосується індексів цін та індексів обсягу щодо сукупних балансуючих статей, як-от валовий внутрішній продукт. Останній дорівнює сумі всіх значень доданої вартості, тобто сумі балансуючих статей, збільшених на податки за винятком субсидій на продукти, а з іншого боку вважаються такими, що представляють балансуючу статтю між сукупним кінцевим використанням та імпортом.

ПРОБЛЕМИ ПРИ ЗАСТОСУВАННЯ ПРИНЦИПІВ

10.35 Хоча інтегрована система індексів цін та індексів фізичного обсягу обмежується операціями з товарами і послугами, вона не виключає можливість розрахунку оцінок змін ціни і обсягів для деяких інших операцій.

Податки і субсидії на продукти та імпорт

10.36. Згадана вище можливість існує, зокрема, якщо податки і субсидії безпосередньо пов'язані з кількістю або вартістю товарів і послуг, які є предметом певних операцій. У таблицях ресурсів та використання ці значення показані явно. Застосовуючи правила, описані нижче, можна отримати оцінки ціни і обсягу для категорій податків і субсидій, які відображаються на рахунках товарів і послуг, а саме:

- a) податки на товари, виключаючи ПДВ (D.212 і D.214);
- b) субсидії на продукти (D.31);
- c) ПДВ на продукти (D.211).

10.37. В найпростішому випадку податки являють собою фіксовану суму за одиницю кількості товару, що є предметом угоди. Величина доходу від такого податку залежить від:

- a) кількості продуктів, що беруть участь в угоді;
- b) сума, що стягується на одиницю, тобто ціна оподаткування.

Розбивка зміни обсягу на ці два компоненти практично не представляє ніяких труднощів. Зміна обсягу визначається зміною кількості оподатковуваних продуктів, зміна ціни відповідає зміні суми, що стягується за одиницю, тобто зміні ціни оподаткування.

10.38. Більш частим випадком є випадок, коли податок становить певний відсоток від суми угоди. В цьому випадку величина доходу від такого податку залежить від:

- a) кількості продуктів, що беруть участь в угоді;
- b) ціни на продукти, що беруть участь в угоді;
- c) податкової ставки (у відсотках).

Потім отримується ціна оподаткування шляхом застосування ставки до ціни продукту. Зміна суми надходжень податків цього типу також може бути поділена на зміни обсягу, що визначаються зміною кількості оподатковуваних доходів та зміною ціни, що відповідає зміні ціни оподаткування ($b \times c$).

- 10.39. Сума податків на продукти, виключаючи ПДВ (D.212 і D.214), вимірюється в натуральних величинах, шляхом застосування до кількостей вироблених чи імпортованих товарів ціни оподаткування базового року або шляхом застосування до вартості обсягу виробництва чи імпорту, переоцінених за цінами попереднього року, податкових ставок базового року. Увагу слід звернути на той факт, що ціни оподаткування можуть різнитися для різних видів використання. Це враховується в таблиці ресурсів і використання.
- 10.40. Аналогічним чином, сума субсидій на продукти (D.31) вимірюється в натуральних величинах шляхом застосування до кількостей вироблених чи імпортованих продуктів цін на субсидії за попередній рік або шляхом застосування до обсягу випуску продукції чи імпорту, переоцінених за цінами базового року, ставок субсидій базового року, ураховуючи різні ціни субсидій для різних видів використання.
- 10.41. ПДВ на продукти (D.211) розраховується як для економіки в цілому, так і для окремих галузей та інших користувачів, на нетто-основі, і відноситься тільки до ПДВ, який не утримується. Він визначається як різниця між ПДВ, виставленим щодо продуктів, та ПДВ, що утримується користувачами цих продуктів. Крім того, ПДВ також можна визначити щодо продуктів як підсумок всіх сум, що не зменшують базу оподаткування суми, які повинні бути сплачені користувачами.

ПДВ, що не підлягає вирахуванню, в постійних цінах можна визначити, застосовуючи ставки ПДВ, що діють в базовому періоді до потоків, які виражаються у цінах базового року. Тому будь-яка зміна ставки ПДВ за поточний рік відобразиться в індексі цін, а не в індексі обсягу щодо ПДВ, що підлягає утриманню.

Частка утриманого ПДВ в виставленому ПДВ, а отже і частка не утриманого ПДВ, може змінюватися:

- a) або у зв'язку зі змінами в правах на утримання ПДВ в результаті змін у податковому законодавстві або в правилах, що набирають чинність одразу або через деякий час;
- b) або у зв'язку зі змінами структури використання продукту (наприклад, збільшення частки використання щодо якої може бути утриманий ПДВ).

Зміна суми утриманого ПДВ, що виникає в результаті змін в правах на утримання, буде відобразитися за описаним методом як зміни ціни оподаткування, так само як і зміни в ставці виставлених сум ПДВ.

З іншого боку, зміни суми утриманого ПДВ, що виникають в результаті зміни в структурі використання продукту, призводять до змін обсягу утриманого ПДВ, що має відобразитися в індексі обсягу ПДВ щодо продуктів.

Інші податки та субсидії на виробництво

- 10.42. Відображення інших податків (D29) та субсидій (D39) на виробництво пов'язане з певними складнощами в тій мірі, в якій їх прямо не можливо віднести до одиниць, що виробляються. У разі неринкових послуг ця складність посилюється у зв'язку з тим, що вони використовуються тільки в тих ситуаціях, коли неможливо визначити одиниці кількості. Проте, як правило, цю складність можна обійти шляхом визначення інших податків і субсидій на виробництво в постійних цінах на суму, до якої б вони піднялися, якщо не було б ніяких змін в правилах оподаткування та цінах в цілому по відношенню до базового періоду. Наприклад, податки на майно або використання активу можна оцінити в постійних цінах, застосовуючи до поточного періоду правила і ціну активів базового періоду.

Споживання основного капіталу

10.43. Розрахунок показників обсягу споживання основного капіталу пов'язаний з певними проблемами при наявності хороших даних щодо структури залишків товарів основного капіталу. Метод безперервного обліку запасів, що використовується в більшості країн, передбачає при оцінці споживання основного капіталу в поточних цінах необхідність здійснення розрахунків залишків товарів основного капіталу в постійних цінах. Для переходу від оцінки за первісною вартістю до оцінки за відновною вартістю, в першу чергу, необхідно оцінити вартість засобів виробництва, придбаних впродовж ряду різних періодів на однорідній основі, тобто за цінами базового року. Тому для розрахунку суми споживання основного капіталу в постійних цінах та відповідного індексу ціни можна використовувати індекси цін та індекси фізичного обсягу, отримані у процесі.

У випадку відсутності безперервного обліку запасів залишків товарів основного капіталу можна отримати зміну споживання основного капіталу у постійних цінах шляхом індексації даних у поточних цінах за допомогою індексів цін на основі даних про валове нагромадження основного капіталу за видом продукту. Потім треба врахувати вікову структуру давності капітальних товарів.

Оплата праці найманих працівників

10.44. Для вимірювання обсягу витрат праці працівників, одиницю кількості для оплати праці працівників можна вважати роботою певного типу з відповідним рівнем майстерності за одну годину. Як і в ситуації з товарами і послугами, для кожного окрему типу робіт необхідно визнавати різні рівні якості та розраховувати кількісні показники. Ціна, пов'язана з кожним типом роботи, є компенсацією, виплачуваною на годину, яка може змінюватися залежно від видів робіт. Показник обсягу виконаної роботи можна розрахувати як середньозважену величину кількості для різних видів робіт, зважених за допомогою значень оплати праці працівників у попередньому році або фіксованому базовому році. Крім того, індекс розміру заробітної плати може бути розрахований щодо роботи шляхом обчислення середньої пропорційних змін погодинної ставки компенсації за різні види робіт, знову з використанням у якості ваг оплати праці найманих працівників. Якщо індекс обсягу типу Ласпейреса розраховується непрямим методом шляхом індексування змін оплати праці працівників у поточних значеннях за допомогою індексу середніх змін погодинної компенсації, остання величина має бути індексом типу Пааше.

Залишки вироблених основних засобів та запасів

10.45. І для залишків вироблених основних активів, і виробничих запасів необхідні обсяги в цінах попереднього року. Для запасів при використанні методу безперервної інвентаризації доступні такі ж дані, що необхідні для розрахунку капіталомісткості. В інших випадках від виробників можна отримати інформацію про вартість залишків активів і здійснити індексацію за допомогою індексів ціни для нагромадження основного капіталу, з урахуванням вікової структури залишків.

Зміни запасів вимірюються сумою записів у запасах за вирахуванням вартості вилучення з запасів та суми будь-яких періодичних втрат товарів, що зберігаються в запасах протягом певного періоду. Обсяги за цінами минулого року можуть бути отримані шляхом індексації цих компонентів. Однак, на практиці записи і вилучення запасів відомі рідко, і часто єдиною доступною інформацією є вартість акцій на початок і кінець періоду. У цьому випадку часто необхідно передбачити регулярні записи і вилучення протягом поточного періоду, при цьому середня ціна за період може вважатися значимою і для записів, і для вилучень. За цієї умови процедура розрахунку змін у запасах за допомогою різниці між

сумами записів і вилучень стає такою ж як і процедура розрахунку різниці між значеннями початкових і кінцевих залишків. В цьому випадку зміну залишків в постійних цінах можна розрахувати шляхом індексації початкових і кінцевих залишків, щоб привести їх у відповідність до середньої ціни базового періоду. Коли зміни в залишках відомі в кількісному вираженні, то можна, за умови регулярних записів і вилучень, розрахувати обсяг зміни залишків, застосовуючи середню ціну базового періоду до змін залишків у кількісному вираженні.

ПОКАЗНИКИ РЕАЛЬНОГО ДОХОДУ ДЛЯ ЕКОНОМІКИ В ЦІЛОМУ

- 10.46. Зазвичай неможливо розділити потоки доходів на компонент ціни та компонент кількості і тому для цієї мети показники ціни та показники обсягу не можливо визначити в такому ж порядку, як для потоків і залишків продуктів. Потоки доходів можна виміряти в реальному вираженні тільки якщо обрати кошик товарів і послуг, на які зазвичай витрачається дохід і використовувати індекс ціни щодо кошику у якості дефлятора поточних доходів. Вибір завжди залишається довільним в тому сенсі, що дохід рідко витрачається спеціально на покупки протягом періоду, що розглядається. Деяку його частину можна залишити на покупки в пізніших періодах або, навпаки, покупки протягом періоду можуть частково фінансуватися за рахунок заощаджень здійснених раніше.
- 10.47. Валовий внутрішній продукт у цінах попереднього року вимірює загальний обсяг виробництва (за вирахуванням проміжного споживання) у натуральному вираженні для економіки в цілому. На сукупний реальний дохід населення впливають не тільки такі обсяги виробництва, але й швидкість, з якою експорт у порівнянні з імпортом може здійснюватися з рештою світу. Якщо умови торгівлі поліпшуються, необхідно менше експорту для оплати даного обсягу імпорту і на даному рівні внутрішнього виробництва товари й послуги можуть бути перерозподілені з експорту на споживання або накопичення капіталу.

Реальний валовий внутрішній дохід можна отримати шляхом додавання так званих показників «доходів і обсягів» стосовно валового внутрішнього продукту. Торговий дохід або збиток (залежно від обставин) визначається наступним чином:

$$T = \frac{X - M}{P} - \left[\frac{X}{P_t} - \frac{M}{P_n} \right]$$

тобто поточний баланс експорту за вирахуванням імпорту, індексований за допомогою індексу цін P , за вирахуванням різниці між індексованою вартістю експорту і індексованою вартістю імпорту. Вибір відповідного індексу P для поточного торгового балансу має здійснюватися органами статистики відповідної країни, враховуючи конкретні особливості цієї країни. В обставинах, коли існує сумнів щодо вибору дефлятора середня індексів ціни експорту і імпорту скоріше за все підійде в якості дефлятора.

Різні агреговані показники реального доходу ідентифікуються і визначаються в наступному порядку.

Валовий внутрішній продукт у постійних цінах

плюс торгові доходи чи збитки від змін в умовах торгівлі

дорівнює реальному валовому внутрішньому доходу

плюс реальні первинні доходи, отримані за кордоном

мінус реальні виплати первинних доходів за кордон

дорівнює реальному валовому національному доходу

плюс реальні поточні перекази до отримання з-за кордону

мінус реальні поточні перекази до сплати за кордон

дорівнює реальному валовому національному наявному доходу

мінус споживання основного капіталу в постійних цінах

дорівнює реальному чистому національному наявному доходу.

Для вираження різних агрегованих показників національних доходів у реальних показниках рекомендується здійснювати індексування основних доходів і переказів до сплати та до отримання за кордон за допомогою індексу валових внутрішніх кінцевих витрат. Реальний національний наявний дохід має виражатися на нетто-основі шляхом вирахування з валової вартості споживання основного капіталу в постійних цінах.

МІЖПРОСТОРОВІ ІНДЕКСИ ЦІН ТА ІНДЕКСИ ОБСЯГУ

10.48. Той факт, що країни мають різні рівні цін і валют кидає виклик між просторовому порівнянню цін і обсягів. Номінальні валютні курси не підходять в якості коефіцієнтів перерахунку для таких порівнянь, тому що вони не можуть достовірно відобразити відмінності рівня цін, і тому що вони не є достатньо стабільними протягом тривалого часу.

10.49. Замість цього застосовується паритет купівельної спроможності (ПКС). ПКС визначається як кількість одиниць валюти країни В, необхідні для того, щоб в країні В придбати таку ж кількість товарів і послуг, яку одна одиниця валюти країни А може придбати в країні А. Таким чином, ПКС можна інтерпретувати як курс штучної валюти, яка зазвичай називається стандарт купівельної спроможності (СКС). Якщо витрати країн А і В, що виражені в національних валютах, конвертувати в СКС, отримані показники будуть виражені на такому ж рівні цін і в такій же валюті, що дозволяє повноцінно порівнювати обсяги.

10.50. ПКС щодо ринкових товарів та послуг оснований на міжнародних обстеженнях цін. Ці обстеження цін здійснюються одночасно у всіх країнах на основі однакової вибірки продуктів. Зразки товарів чітко визначаються з точки зору їх технічних характеристик, а також інших змінних, які, як передбачається, впливають на ціну, як-от умови установки і умови продажу. Хоча пріоритет віддається порівнянню зразків товарів, тим не менш, вони мають зважуватися у порівнянні з їх репрезентативністю в національних ринках. В ідеалі зразок продукту має бути репрезентативним в рівній мірі у всіх країнах-учасницях.

- 10.51. Для неринкових послуг між просторові порівняння стикаються з тією ж проблемою, що і між часові порівняння, оскільки для будь-якого напрямку відсутні ринкові ціни. Традиційно застосовується метод витрат (або підхід виробничої собівартості), за умови, що випуск продукції дорівнює сумі витрат. Цей підхід, який передбачає пряме або непряме порівняння обсягів вхідних ресурсів, не може враховувати різниці продуктивності. З цієї причини для між часових порівнянь віддається перевага методам, які фокусуються або на прямому вимірюванні випуску продукції, або на випускних цінах, які згодом використовуються для індексації витрат, принаймні для окремих послуг, як-от послуги освіти та охорони здоров'я.
- 10.52. При розрахунку ПКС застосовується така ж формула індексів як і при розрахунку часових індексів. У контексті двосторонніх відносин за участю двох країн А і В будь-яку країну можна використати для отримання ваг. З точки зору країни А можна розрахувати індекс типу Ласпейреса за допомогою ваг країни А, а також індекс типу Пааше за допомогою ваг країни В. Однак, якщо економіки двох країн структурно відрізняються, різниця між цими двома індексами може бути досить великою, а кінцевий результат буде значною мірою залежати від вибору індексу. Тому в двійкових порівняннях краще застосувати середню двох останніх величин, тобто індекс Фішера.
- 10.53. Як правило, явні чисельні ваги не доступні на рівні окремих зразків товарів. Тому застосовується форма неявного зважування, виходячи з того, чи розглядає країна певне найменування репрезентативним щодо внутрішньої структури споживання, чи ні. Найнижчий рівень агрегування, для якого доступні чисельні ваги, називається рівень первинної групи (ПГ).
- 10.54. Транзитивність припускає, що прямий ПКС між країнами А і С дорівнює непрямому ПКС, отриманому множенням прямого ПКС між країнами А і В (чи будь-якою іншою третьою країною) та прямим ПКС між країнами В і С. ПКС Фішера на рівні ПГ не є транзитивним, але існує можливість отримання на їх основі набору перехідних ПКС, які схожі на оригінальні індекси Фішера, використовуючи для цієї мети критерій найменших квадратів. Застосування так званої формули Ельтето-Ковес-Шульца (ЕКШ) зводить до мінімуму відхилення між вихідними індексами Фішера і дає повний набір перехідних ПКС на рівні ПГ.
- 10.55. Отриманий набір перехідних ПКС для всіх країн і всіх ПГ агрегуються до рівня загального обсягу ВВП, використовуючи видатки з національних рахунків в якості ваг. Можна використовувати агреговані ПКС на рівні ВВП або будь-яку іншу категорію, наприклад, при розрахунку реальних витрат і просторових індексів обсягу. ПКС, поділений із застосуванням номінального обмінного курсу між двома країнами, дає індекс рівня цін (ІРЦ), який може використовуватися при аналізі порівняльних цінових рівнях країн.

10.56. Комісія (Євростат) є відповідальною за розрахунок ПКС для країн-членів ЄС відповідно до Регламенту (ЄС) № 1445/2007 Європейського парламенту і Ради від 11 грудня 2007 року про створення спільних правил для надання основної інформації про паритети купівельної спроможності і для розрахунку і поширення інформації. На практиці ці розрахунки ПКС впроваджені в більш широкій програмі ПКС, що спільно координується Євростатом та ОЕСР. Детальні методи, що використовуються у програмі називаються «Методичне керівництво щодо паритетів купівельної спроможності Євростат-ОЕСР».

РОЗДІЛ 11: НАСЕЛЕННЯ І ВИТРАТИ ПРАЦІ

- 11.1 Порівняння між країнами або між галузями чи секторами в межах однієї економіки є більш корисними для деяких цілей, коли агреговані показники на національних рахунках (наприклад, валовий внутрішній продукт, кінцеве споживання домашніх господарств, додана вартість галузі, оплата праці працівників) розглядаються по відношенню до змінних числа жителів і витрати праці. Для цих випадків, визначення населення і витрати праці мають відповідати концепціям, що використовуються в національних рахунках, і мають відображати межі сфери використання виробничих рахунків.
- 11.2 Ця глава покликана описати основи та показники статистики щодо населення й зайнятості, а також надати керівництво в тій мірі, в якій ці основи відповідають системі національних рахунків.
- 11.3 Витрати праці класифікуються на основі тих же статистичних одиниць, що використовуються для аналізу виробництва, а саме на основі місцевої одиниці одного виду діяльності та інституційної одиниці.
- 11.4 Агреговані показники, до яких відносяться показники чисельності населення і витрат праці, зазвичай мають рівень річних підсумків. У цьому випадку необхідно використовувати середнє населення та витрати праці. Якщо дослідження проводяться кілька разів протягом року, береться показник середніх результатів, отриманих на ці різні дати. Якщо спостереження проводиться протягом певного періоду року, то використовуваний період має бути репрезентативним, для оцінки даних за рік в цілому необхідно використовувати останню наявну інформацію щодо змін протягом року. Наприклад, при оцінці середньої зайнятості, необхідно врахувати той факт, що певні особи не працюють протягом року, наприклад, тимчасові працівники і сезонні робітники.

СУКУПНЕ НАСЕЛЕННЯ

- 11.5 Визначення:
На певну дату, сукупне населення країни складається з усіх осіб, які є резидентами чи нерезидентами, які постійно проживають на економічній території країни, навіть якщо вони тимчасово відсутні на ній. Щорічний підрахунок чисельності населення надає відповідну основу для оцінки змінних національних рахунків або для використання в якості знаменника у порівняннях.
- 11.6 Загальна чисельність населення визначається для національних рахунків відповідно з концепцією резиденства, описаною в Главі 2. Особа, що перебуває або має намір залишитися на економічній території країни протягом одного року або більше розглядається як особа, що постійно в ній проживає. Особа розглядається як тимчасово відсутня, якщо він або вона постійно проживає в країні, але перебуває або має намір залишитися в решті світу терміном менше одного року. Всі особи, які належать до одного домогосподарства, є резидентами тієї території, в якій домогосподарство має центр переважаючого економічного інтересу. Це місце, де знаходиться житло або декілька одиниць житла домогосподарства, які члени домогосподарства вважають чи використовують у якості основного місця проживання. Член домогосподарства-резидента продовжує залишатися резидентом навіть якщо ця особа здійснює часті поїздки за межі економічної території, тому що його центр економічних інтересів залишається в економіці, щодо якої домогосподарство є резидентом.

11.7 Загальна чисельність населення країни включає:

- a) громадян, що оселилися в країні;
- b) цивільні особи, які є резидентами, і перебувають за кордоном протягом терміну менше одного року. До прикладів відносяться прикордонні робітники, сезонні робітники і туристи;
- c) громадяни, що є нерезидентами і проживають в країні протягом періоду більше одного року, включаючи персонал та супроводжуючих членів їх домогосподарств, інститутів Європейського співтовариства та міжнародних цивільних організацій, розташованих у межах географічної території країни;
- d) військовий персонал, який є нерезидентами, що працює в міжнародних військових організаціях, розташованих в межах географічної території країни;
- e) персонал з технічної допомоги у довгострокових проектах, який є нерезидентами, працює в країні протягом періоду більше року і розглядається як працівники, наймані приймаючими урядовими організаціями від імені уряду або міжнародною організацією, яка фінансує їх роботу.

Загальна чисельність населення також включає наступні категорії, незалежно від тривалості їх перебування за межами країни:

- a) студенти-резиденти, незалежно від того, скільки вони навчаються за кордоном;
- b) учасники збройних сил країни, дислокованих в решті світі;
- c) громадяни, включені до складу співробітників національних наукових баз, створених за межами географічної території країни;
- d) громадяни, які перебувають у складі дипломатичних представництв за кордоном;
- e) громадяни, які є членами екіпажів риболовних суден, інших суден, літаків і плавучих платформ, які управляються за межами економічної території;
- f) пацієнти, що отримують лікування за кордоном.

11.8 До загальної чисельності населення країни не включаються:

- a) іноземні цивільні особи, що знаходяться на території менше одного року, наприклад, прикордонні працівники, сезонні робітники, туристи і пацієнти;
- b) учасники іноземних збройних сил, дислокованих на географічній території;
- c) національні цивільні особи, що перебувають за кордоном протягом періоду один рік або більше;
- d) військовий персонал, який є резидентами, що працює в міжнародних військових організаціях, розташованих у решті світу;

- e) персонал з технічної допомоги у довгострокових проектах, який є резидентами, працює за кордоном протягом періоду більше року і розглядається як працівники, наймані приймаючими урядовими організаціями від імені уряду або міжнародною організацією, яка фінансує їх роботу.
- f) студенти-нерезиденти, незалежно від того, скільки вони навчаються за кордоном;
- g) учасники збройних сил іншої країни, дислоковані в країні;
- h) іноземні працівники іноземних наукових державних баз, розташованих на географічній території країни;
- i) учасники іноземних дипломатичних представництв, розташованих в країні.

11.9 Визначення населення, наведене вище, відрізняється від наявного населення або населення де-факто, яке складається з осіб, які фактично знаходяться на географічній території країни на певну дату. Воно також відрізняється від зареєстрованого населення.

ЕКОНОМІЧНО АКТИВНЕ НАСЕЛЕННЯ

11.10 Визначення:

До економічно активного населення включаються всі особи, які надають або можуть надавати працю для виробничої діяльності, що входить до межі сфери використання виробничих рахунків національних рахунків. До нього включаються всі особи, що задовольняють вимогам для включення до сфери зайнятості чи безробіття, визначені нижче.

Відповідні стандарти щодо статистики праці встановлені Міжнародною організацією праці (МОП). Стандарти МОП містяться в «Постановах», які приймаються сесіями Міжнародної конференції статистики праці (МКСП). Одним з найкращих документів, що стосується збору та обробки даних щодо робочої сили, є Постанова про статистику економічно активного населення, зайнятості, безробіття та неповної зайнятості. Ця постанова була прийнята на Тринадцятій Міжнародній конференції статистиків праці в жовтні 1982 року, і змінена поправками, внесеними постановою вісімнадцятої МКСП в грудні 2008 року. Постанова визначає робочу силу з точки зору фізичних осіб, які займаються діяльністю, включеною до національних рахунків в межах сфери використання виробничих рахунків.

ЗАЙНЯТІСТЬ

11.11 Визначення:

Зайнятість охоплює всіх осіб, що беруть участь у виробничій діяльності, яка входить в межі сфери виробництва національних рахунків.

Особи в сфері зайнятості є співробітниками або само зайнятими особами. Особи, які мають більше однієї роботи, класифікуються як працівники або само зайняті особи залежно від їх основної роботи.

СПІВРОБІТНИКИ

11.12 Визначення:

Співробітники визначаються як особи, які за угодою працюють на інституційні одиниці, є резидентами і отримують винагороду, що відображається як оплата праці працівників.

Термін «працівники» відповідає визначенню терміна МОП «оплачувана робота». Трудові відносини між роботодавцем і співробітником виникають тоді, коли наявний договір, який може бути формальним чи неформальним, між підприємством і особою, який добровільно укладений обома сторонами і в результаті якого особа працює на підприємство в обмін на винагороду в грошовій або в натуральній формі.

Особи, що мають і роботу за наймом, і роботу само зайнятої особи, відносяться до працівників, якщо робота за наймом є їх основною діяльністю за доходами. Якщо показники доходів відсутні, то використовуються відпрацьовані часи.

11.13 Сюди включаються наступні категорії працівників:

- a) особи, залучені роботодавцем за трудовим договором. Прикладами є працівники фізичної та розумової праці, управлінський персонал, внутрішній персонал та особи, що виконують оплачувану виробничу діяльність за трудовими програмами.
- b) державні службовці та інші працівники уряду, чії умови праці встановлені державним правом;
- c) збройні сили, що складається з тих, хто добровільно вступив до військової служби за наймом на тривалий і короткий термін та призовники, включаючи призовників, що працюють в державних цілях;
- d) священнослужителі, якщо вони оплачуються безпосередньо за рахунок органів державного управління або некомерційної організації;
- e) Власники корпорацій і квазі-корпорацій, якщо вони працюють на цих підприємствах;
- f) студенти, які мають офіційне зобов'язання, згідно якого вони вкладають власну працю в виробничий процес підприємства і отримують за це винагороду в грошовій або в натуральній формі у вигляді освітніх послуг;

- g) надомні працівники, якщо існує явна згода, що надомник отримує винагороду на основі виконаної роботи: тобто, кількість вкладеної праці в деякі виробничі процеси. Надомний працівник вважається працівником, якщо згідно з трудовим договором з роботодавцем основною його задачею є надання праці;
 - h) працівники-інваліди за умови наявності формальних або неформальних відносин між роботодавцем та працівником;
 - i) особи, залучені тимчасовими агентствами працевлаштування, які повинні включатися до галузі агентств, які їх наймають, а не до галузі підприємства, на яке вони фактично працюють.
- 11.14 Особи, які тимчасово не працюють, також розглядаються як працівники, за умови наявності їх формальних зв'язків з роботою. Такий формальний зв'язок визначається відповідно до одного або більше критеріїв:
- a) безперервне отримання винагороди або заробітної плати;
 - b) гарантія повернення на роботу після закінчення надзвичайних обставин або згода прийняття назад на момент повернення;

Сюди також відносяться особи, які тимчасово відсутні на роботі з причини хвороби або травми, у зв'язку з відпусткою, відпусткою у зв'язку з отриманням освіти або навчанням, відпусткою у зв'язку з вагітністю та пологами або відпусткою по догляду за дитиною, у зв'язку скороченням економічної активності, тимчасовою дезорганізацією або призупиненням робіт внаслідок таких причин, як погана погода, механічні та електричні пошкодження або нестача сировини чи палива, а також у зв'язку з іншою тимчасовою відсутністю, що передбачає чи не передбачає факт самою відсутності.

САМОЗАЙНЯТІ ОСОБИ

11.15 Визначення:

Самостійно зайняті особи - це особи, які є єдиними власниками або співвласниками неакціонерних підприємств, на яких вони працюють, за винятком неакціонерних підприємств, які класифікуються як квазі-корпорації. Особи, які мають і роботу за наймом, і роботу само зайнятої особи, відносяться до цієї статті, якщо робота само зайнятої особи становить їх основну діяльність за доходами.

Якщо інформація щодо доходів відсутня, то можна використовувати кількість відпрацьованих годин.

Самозайняті особи можуть тимчасово не працювати протягом звітного періоду. Компенсацією за самостійну зайнятість являється змішаний дохід.

11.16 До самостійно зайнятих осіб відносяться наступні категорії:

- a) неоплачувані сімейні працівники, у тому числі ті, що працюють в неакціонерних підприємствах, які зайняті у ринковому виробництві;
- b) надомні працівники, чий дохід є функцією вартості випуску продукції від певного процесу виробництва, щодо якого вони несуть відповідальність. Згідно контракту такі надомні працівники надають товари або послуги замовнику;

- с) працівники, зайняті у виробництві, що здійснюється виключно для власного кінцевого споживання або нагромадження власного капіталу, індивідуально або колективно. Для його відображення таке виробництво має становити значну частину їх кінцевого використання.

Неоплачені добровільні працівники включаються до самозайнятих осіб, якщо в результаті їх волонтерської діяльності виробляються товари, наприклад, будівництво житла, церкви або іншої будівлі. Але якщо їх добровільна діяльність призводить до вироблення послуг, як-от догляд чи прибирання без оплати, вони не включаються до працевлаштуванні, оскільки їх добровільні послуги виключаються з виробництва.

Хоча послуги домовласників, які вони надають собі у якості власників своєї оселі, включаються до національних рахунків щодо виробництва, для виробництва цих послуг відсутні витрати праці. Власники, що займають власне житло, не розглядаються як само зайняті особи.

ЗАЙНЯТІСТЬ І ПРОЖИВАННЯ

11.17 Результати діяльності виробничих одиниць за обсягами узгоджуються зі сферою зайнятості, якщо до останньої включаються і резиденти, і нерезиденти, які працюють на виробничі одиниці-резиденти.

Тому до зайнятості також включають наступні категорії:

- a) прикордонні працівники, які є нерезидентами, тобто особи, які перетинають кордон щодня для роботи на економічній території;
- b) сезонні робітники-нерезиденти, тобто особи, які приїжджають на економічну територію і залишаються там протягом менше одного року для того, щоб працювати в галузях, для яких періодично потрібна додаткова праця;
- c) учасники збройних сил країни, дислоковані в решті світі;
- d) громадяни, включені до складу співробітників національних наукових баз, створених за межами географічної території країни;
- e) громадяни, які перебувають у складі дипломатичних представництв за кордоном;
- f) члени екіпажів риболовних суден, інших суден, літаків і плавучих платформ, які управляються одиницями-резидентами;
- g) місцеві працівники органів державного управління, розташованих за межами економічної території.

11.18 З іншого боку з зайнятості виключаються наступні категорії:

- a) резиденти, які є або прикордонним працівниками, або сезонними робітниками, тобто, які працюють на іншій економічній території;
- b) громадяни, які є членами екіпажів риболовних суден, інших суден, літаків і плавучих платформ, які управляються одиницями-нерезидентами;

- c) місцеві працівники іноземних державних агентств, розташованих на географічній території країни;
- d) персонал інститутів Європейського Співтовариства та міжнародних цивільних організацій, розташованих у межах географічної території країни (у тому числі місцеві співробітники за безпосереднім наймом);
- e) учасники збройних сил, що працюють з міжнародними військовими організаціями, що знаходяться на географічній території країни;
- f) громадяни, що працюють в закордонних наукових базах, створених на економічній території.

11.19 Для переходу до концепцій, що зазвичай використовуються для статистики робочої сили (зайнятість на національному рівні), ЄСР спеціально передбачає окреме відображення наступних статей:

- a) мобілізовані сили (не включені до статистики робочої сили, але включені до ЄСР в статті послуг органів державного управління);
- b) резиденти, що працюють у виробничих одиниць-нерезидентів (включаються до статистики робочої сили, але не включаються до зайнятості, визначеної в ЄСР);
- c) нерезиденти, що працюють разом з виробничими одиницями-резидентами (не включаються до статистики робочої сили, але включаються до зайнятості, як визначено в ЄСР);
- d) працівники-резиденти, які постійно проживають в установі;
- e) працівники-резиденти в межах віку, що розглядається для статистики робочої сили.

БЕЗРОБІТТЯ

11.20 Визначення:

Відповідно до керівних принципів, встановлених Міжнародною організацією праці (13-а Міжнародна конференція статистиків праці), які надалі уточнюються в контексті Європейського Союзу за допомогою Постанови Комісії 1897/2000, що стосується робочого визначення безробіття, поняття безробіття включає в себе всіх осіб, які старше встановленого віку і які протягом звітного періоду були:

- a) «без роботи», тобто не працювали за наймом, а також не були самозайнятою особою;
- b) «готові приступити до роботи», тобто були готові для оплачуваної роботи або самостійної зайнятості протягом звітного періоду; та
- c) «в пошуку роботи», тобто робили конкретні кроки у певному попередньому періоді з метою пошуку оплачуваної роботи або самостійної зайнятості.

11.21 До конкретних кроків можуть відноситися реєстрація в державних або приватних бюро працевлаштування, подача заяви щодо найму роботодавцям, пошук роботи у робочих місцях, фермах, заводах, на ринку або в інших місцях зібрань, розміщення та відповіді на оголошення в газетах; звернення по допомогу до друзів або родичів, пошук землі, будівель, машин і обладнання

для створення власного підприємства; пошук фінансових ресурсів; отримання дозволів та ліцензій і т.д.

РОБОТА

11.22 Визначення:

Робота визначається як явний або неявний контракт між особою та інституційною одиницею-резидентом для виконання робіт в обмін на компенсацію протягом певного періоду або до подальшого повідомлення.

У цьому визначенні використовуються наступні терміни:

Явний чи вменений договір відноситься до надання праці, а не до випуску товару чи послуги.

Робота означає будь-яку діяльність, що сприяє виробництву товарів і послуг в межах сфери використання виробничих рахунків. Законність роботи і вік працівника, в принципі, не мають значення.

Компенсація повинна тлумачитися у широкому сенсі, включаючи змішані доходи самозайнятих осіб.

В це визначення роботи включаються і робота за наймом, і робота само зайнятої особи: робота за наймом - якщо особа належить до іншої інституціональної одиниці, ніж роботодавець, а самостійна зайнятість - якщо особа належить до тієї ж інституційної одиниці, що і роботодавець.

11.23 Концепція робочих місць відрізняється від концепції зайнятості, як визначено вище:

- a) до поняття робочих місць включаються друга, третя й інша роботи однієї особи. Друга, третя й інші робочі місця особи можуть або слідувати одне за одним протягом звітного періоду (як правило, через тиждень), або, як у випадку, коли хтось має вечірню і денну роботу одночасно;
- b) З іншого боку, до робочих місць не включаються особи, що тимчасово не працюють, але мають «формальний зв'язок зі своєю роботою», наприклад, у вигляді «гарантії повернення на роботу або угоди щодо дати повернення». Таке розуміння між роботодавцем та особою, яка усунена від роботи або знаходиться на навчанні, не відображається як робоче місце в системі.

РОБОЧІ МІСЦЯ І РЕЗИДЕНСТВО

11.24 Робоче місце на економічній території країни є явним чи вмененим договором між особою (яка може бути резидентом іншої економічної території) та інституційною одиницею-резидентом у країні.

Для вимірювання витрат праці, вкладених у внутрішню економічну діяльність значення має тільки резиденство інституційної одиниці-виробника, оскільки самі виробники-резиденти здійснюють внесок у валовий внутрішній продукт.

11.25 Крім того:

- a) робочі місця, що включаються в підсумок робочих місць на економічній території, коли співробітники виробника-резидента тимчасово працюють на іншій економічній території і коли характер і тривалість діяльності не гарантує відображення у якості умовної одиниці-резидента цієї іншої території;
- b) робочі місця не включаються до підсумку робочих місць на економічній території, якщо вони використовуються для інституційних одиниць-нерезидентів, тобто, для одиниць, центр інтересів яких знаходиться в іншій країні і які не мають наміру діяти на внутрішній території протягом року або більше ;
- c) робочі місця щодо персоналу міжнародних організацій та робочі місця, що складаються з місцевого персоналу, який працює в іноземних посольствах, виключаються з підрахунку, оскільки одиниці-роботодавці не є резидентами.

НЕСПОСТЕРЕЖУВАНА ЕКОНОМІКА

11.26 Вартість виробничої діяльності, яка безпосередньо не спостерігається, в принципі включається в межі сфери використання виробничих рахунків. Тому включаються наступні три приклади такої діяльності:

- a) Незаконна діяльність, коли сторони є партнерами в економічній угоді.
- b) Прихована та підпільна діяльність, коли самі операції не суперечить закону, але інформація щодо них не звітується з метою уникнення офіційного контролю,
- c) Діяльність, яку можна описати як «неформальна», коли облік, як правило, не ведеться.

В принципі, винагорода цих працівників входить в оплату праці найманих працівників або до змішаного доходу. Таке коригування необхідно враховувати для даних щодо зайнятості по найму та самостійної зайнятості, при розрахунку коефіцієнтів, та інших статистичних даних. Незаконна діяльність, в якій жодна з сторін не є учасниками (наприклад, крадіжки), не вважається економічними угодами і тому не включається в межі сфери використання виробничих рахунків.

ЗАГАЛЬНА КІЛЬКІСТЬ ВІДПРАЦЬОВАНИХ ГОДИН

11.27 Визначення:

Загальна кількість відпрацьованих годин представляє сумарну кількість годин, фактично відпрацьованих за наймом чи як самостійна зайнятість протягом звітного періоду і при цьому її випуск знаходиться в межах сфери використання виробничих рахунків.

Через широке визначення працівників, яке включає тимчасово не зайнятих осіб, які мають формальний зв'язок, всіх працівників на неповний робочий день, належним показником для розрахунку продуктивності буде не підрахунок чисельності, а загальна кількість відпрацьованих годин.

Загальна кількість відпрацьованих годин є найбільш підходящим показником витрат праці для національних рахунків.

Визначення фактично відпрацьованих годин

11.28 Сукупні фактично відпрацьовані години - це години праці, пов'язані з виробництвом і їх можна визначити за посиланням на межі сфери використання національних рахунків. «Постанова щодо процедури вимірювання робочого часу» МОП, прийнята на Вісімнадцятій Міжнародній конференції статистиків праці, визначає фактично відпрацьований час, який особи витрачають на здійснення діяльності, пов'язаної з виробництвом товарів і послуг протягом певного звітного періоду. У резолюції кількість відпрацьованих годин визначається наступним чином:

- (1) Фактично відпрацьований час зустрічається у всіх видах робочих місць різних видів робіт та домовленостей з оплатою і без оплати компенсації, які можуть виконуватися у будь-якому місці.
- (2) Фактично відпрацьований час не пов'язаний з адміністративними або юридичними поняттями, а отже, застосовується до всіх зайнятих осіб і може відноситися до звичайних робочих годин, договірних або понаднормових годин.
- (3) До статистичних даних щодо **фактично відпрацьованого часу** включаються:
 - a) Фактично відпрацьований час протягом нормальних періодів роботи і час безпосередньо пов'язаний з виробництвом;
 - b) Оплачуваний час, витрачений на підготовку;
 - c) Час відпрацьований додатково до відпрацьованого часу протягом звичайного періоду роботи, який, як правило, оплачуються за вищими, ніж нормальні ставками, які називаються понаднормова ставка. Зверніть увагу, що понаднормові відпрацьовані години мають включатися навіть, якщо вони не оплачені;
 - d) Час, витрачений на виконання таких завдань, як підготовка робочого місця, ремонт і технічне обслуговування, підготовка та очищення інструментів, а також підготовка квитанцій, табелів обліку робочого часу і звітів;
 - e) Час, витрачений на очікування або простої під час короткострокових збоїв протягом робочого дня з таких причин, як відсутність роботи, відмова техніки або нещасний випадок, час, проведений на місці роботи, протягом якого робота не виконувалася, але оплати проводилися у відповідності з договором про гарантовану зайнятість;
 - f) Час, що відповідає коротким періодам відпочинку протягом робочого дня, в тому числі перерви на чай та каву;
 - g) Трудові відносини за вимогою. Якщо це відбувається за межами робочого місця, наприклад, в домашніх умовах, то відображається в фактично відпрацьованих годинах відповідно до ступеня обмеження неробочої діяльності особи та рухів;
 - h) Відпрацьований час працівників оборонної галузі, включаючи призовників, має бути відображений, навіть якщо він виходить за межі рамки обстеження робочої сили країни
- (4) До статистики фактично відпрацьованих годин не включаються:

- a) Оплачені, але не відпрацьовані години, як-от щорічна оплачувана відпустка, оплачувані святкові дні, оплачувана відпустка через хворобу, відпустки, страйки, «короткострокові відпустки» на відвідування медичних і інших закладів, відключення у зв'язку з поганою погодою.
- b) Перерви на обід.
- c) Час, витрачений на подорож між будинком і роботою, при цьому включається будь-яка робота, що виконується під час поїздок.
- d) Освіта, крім навчання

Більш вичерпні визначення цих критеріїв можна знайти в постанові ICLS.

11.29 Загальна кількість відпрацьованих годин є сумарною кількістю годин, фактично відпрацьованих у звітному періоді на робочих місцях за наймом та як самозайнята діяльність, в межах економічної території:

- a) включаючи роботу за межами економічної території для інституційних одиниць-резидентів, які є роботодавцями і не мають центру економічного інтересу на цій території;
- b) виключаючи роботу на іноземні інституційні одиниці, які є роботодавцями і які не мають центру економічного інтересу на економічній території.

11.30 У багатьох обстеженнях підприємств відображаються оплачені, але не відпрацьовані години. Якщо відпрацьовані години необхідно визначити щодо кожної групи робочих місць, щодо оплачуваних відпусток і т.д., допускається використання будь-якої інформації.

11.31 Для аналізу бізнес-циклів, може бути корисним здійснити коригування загальної кількості відпрацьованих годин, прийнявши стандартне число робочих днів у році.

ЕКВІВАЛЕНТ ПОВНОЇ ЗАЙНЯТОСТІ

11.32 Визначення: Еквівалент повної зайнятості, що дорівнює кількості робіт в еквіваленті повної зайнятості, визначається як загальна кількість відпрацьованих годин, поділена на середньорічну кількість відпрацьованих годин на штатних посадах в межах економічної території.

11.33 Це визначення не обов'язково описує порядок оцінки концепції: оскільки тривалість штатної посади змінилася в часі і відрізняється між галузями, використовуються методи, які встановлюють середньою частку і середню кількість годин, які є меншими від відповідних показників штатних посад. Спочатку необхідно визначити тривалість нормального повного тижня щодо кожної групи робочих місць. В межах галузі групу робочих місць можна визначити в залежності від статі і виду робіт. Для роботи за наймом години, узгоджені згідно контракту, є достатнім критерієм для визначення цих показників. Еквівалент повної зайнятості розраховується окремо для кожної групи робочих місць і потім додається.

11.34 Загальна кількість відпрацьованих годин є найкращим показником витрат праці, але за відсутності цієї інформації, найкращою альтернативою може бути еквівалент повної зайнятості: його можна оцінити легше і він дає можливість міжнародних зіставлень з країнами, які можуть оцінити зайнятість тільки в еквіваленті повної зайнятості.

ВИТРАТИ ПРАЦІ ПРАЦІВНИКІВ ЗА ФІКСОВАНУ КОМПЕНСАЦІЮ

- 11.35 Визначення: Для витрат праці однакового типу і кваліфікації в базисному періоді, витрати праці працівників за фіксовану компенсацію оцінюють поточні витрати праці, вимірювані за рівнями компенсації робочих місць працівників, що діяли протягом обраного базисного періоду.
- 11.36 Оплата праці працівників у поточних цінах, поділена на витрати праці працівника за фіксованою компенсацією, дає неявний індекс цін компенсації, порівняний з неявним індексом цін кінцевого використання.
- 11.37 Метою концепції витрат праці працівника за постійною компенсацією є опис змін у структурі робочої сили, наприклад, від низькооплачуваних до високооплачуваних працівників. Для ефективності аналіз необхідно проводити на галузевій основі.

ПОКАЗНИКИ ПРОДУКТИВНОСТІ

- 11.38 Визначення: Продуктивність є показником випуску продукції процесу виробництва на одиницю витрат. Наприклад, продуктивність праці зазвичай вимірюють у відношенні до витрачених нормо-годин. Тому дуже важливо, щоб показники праці, що використовуються в дослідженнях, в яких випуск продукції оснований на показниках національних рахунків, відповідали за концепцією і охопленням національним рахункам.